

Patogenní kvasinky

Kvasinkové patogeny

Candida
Cryptococcus
Malassezia
Trichosporon
Rhodotorula

Hansenula
Torulopsis
Geotrichum
Saccharomyces

- 70 – 90 % onemocnění kvasinkami jsou kandidózy
- počet druhů působících jako etiologické agens a účastnících se patologických procesů u člověka, se zvyšuje

- forma a závažnost infekce závisí na:
  - infekčním agens (druh, množství)
  - způsobu a bráně infekce
  - stavu imunitního systému hostitele
- komezálové človeka – endogenní infekce (autoinfekce) při porušení homeostázy, vnímavosti a rezistence
- povrchové mykózy – nakažlivé

Povrchové mykózy :

- postihují kůži, nehty, sliznici úst a pochvy
- většinou endogenní, přenos i pohlavním stykem

Candida (albicans) – kmenzál

Malassezia furfur (kožní infekce *pityriasis versicolor*)

Systemové mykózy

(mykózy postihující vnitřní orgány a orgánové systémy)

Původci: *Cryptococcus*, *Candida*

- imunodeficientní pacienti
- pacienti po transplantaci

- Vlastnosti patogenů:
- **Mannan (stěnový polysacharid)** u kandid a **mukopolysacharid pouzdra** u ***Cryptococcus neoformans*** – potlačují buněčnou imunitu

Diagnostika:

- kombinace klinického pozorování a laboratorního vyšetření
- Laboratorní vyšetření:
  - mikroskopický průkaz
  - kulturační průkaz
  - sérologické metody

mikroskopický průkaz

povrchové mykózy - šupinky kůže, části nehtů, seškrab kštice s vlasovými kořínky a kožními šupinami

kandidóza – stěry sliznic

systemové infekce – vzorky tkání z více míst

přímá mikroskopie:

- ve vlhkých preparátech po natrávení tkáně
  - 10-20% hydroxidem draselným
- infekce sliznic – Gramovo barvení
- morfologie buněk

histologické vyšetření

kultivace

většina kvasinek snadno kultivovatelná

- **Sabouraudův agar**
(glukóza, sladivový agar, hydrolyzát kaseinu + chloramfenikol nebo amikacin + vankomycin)
  - **Czapek – Doksův agar**
- současně při 25 – 30°C a 37°C
- doba kultivace 1 – 5 dnů

- kvašení cukrů a další biochemické testy
(identifikační soupravy)

auxanogram – test na asimilaci cukrů a dusíkatých látek (zdroj C)

zymogram – test na zkvašování cukrů

sérologie

Průkaz specifických protilátek:
(protilátková odpověď slabá)

- ELISA

Antimykotika:

kvasinky - eukaryontní buňky – běžná antibakteriální antibiotika jsou neúčinná

Terčové struktury antimykotik:

buněčná stěna

plasmatická membrána

cytoskelet

RNA

Antimykotika → (toxický účinek na hostitele) –
kvasinky a plísňe jsou eukaryotické buňky jako buňky lidské

Přehled antimykotik:

Imidazolová antimykotika

Ovlivňují cytochrom P-450, netvoří se tak ergosterol

Zástupci:

Ketokonazol – široké antimykotické spektrum (dermatofyty, kandidy, dimorfní houby, indikace: systémové mykózy a vaginální mykózy

Klotrimazol

Triazolová antimykotika

Flukonazol

Polyenová antimykotika

váží na ergosterol plasmatické membrány a způsobují perforace buněčné stěny, působí hlavně na kvasinky a plísně

Zástupci:

Amfotericin B – hlavně na kvasinky, plísně a prvoky,

Nystatin – antimykotikum k lokálnímu užití.

Ostatní systémová antimykotika

Griseofulvin – váže se na mikrotubuly a blokuje mitózu

Flucytosin - inhibuje syntézu RNA a DNA a biosyntézu a sekundárně syntézu proteinů

- **Příklady antimykotik**

- **perorálně:** ketokonazol, terbinafin

- **parenterálně:**

  - amfotericin B, mikonazol...

  - (malá vstřebatelnost z trávicího ústrojí)

- **parenterálně i perorálně:**

  - flukonazol, itrakonazol, flucytozin...

Perorální - podání ústy

Parenterální : nitrožilní (i. v.), nitrosvalové (i. m.),
podkožní (s.c.)

azolové deriváty

inhibice syntézy ergosterolu

a) 2-nitroimidazoly :

klotrimazol

mikonazol

ketokonazol

b) triazoly :

itrakonazol (kandidózy, kryptokokózy)

flukonazol (kryptokoková meningitida)

- existuje primární i získaná rezistence k azolovým sloučeninám

kyselina benzoová

(Whitfieldova mast) – povrchové mykózy

polyeny

interagují s ergosterolem v plasmatické membráně

nystatin (kandidózy)

amfotericin B (kandidózy, kryptokokózy)

griseofulvin – proti dermatofytům (degradace cytoskeletu)

kyselina nalidixová (inhibice syntézy DNA)

Fluoropyrimidiny (inhibice syntézy RNA)

Kandicidin (účinek na ergosterol plasmatické membrány)

další látky toxické vůči kvasinkám:

jodid draselný, kyselina boritá, bazická barviva

kombinace antimykotik:

Povrchové mykózy

Povrchová kandidóza:

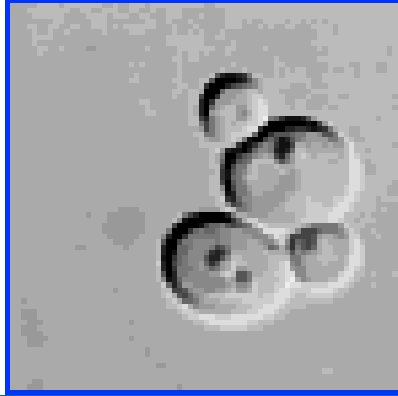
- postižení kůže, nehtů, sliznic úst a pochvy (infekce sliznic – „moučnivka“)
- 80 – 90% *Candida albicans*, zbývající případy další druhy (*C. tropicalis*, *C. krusei*, *C. parapsilosis*, *C. glabrata*...)
- 20% lidské populace – *C. albicans* součást komensální flóry pokožky a sliznic
- výskyt závisí na stavu organismu – bakteriální či virová infekce, těhotenství, aj

Candida albicans Germ
trento.org/medicina/477419

25°C

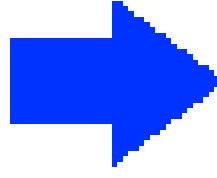
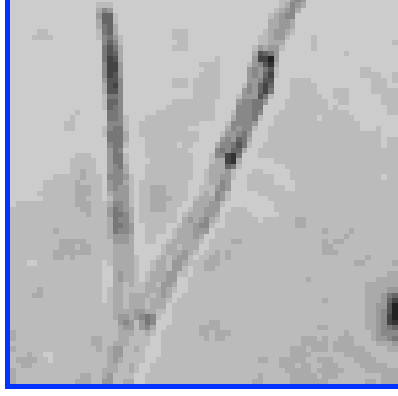
Yeast
Levures

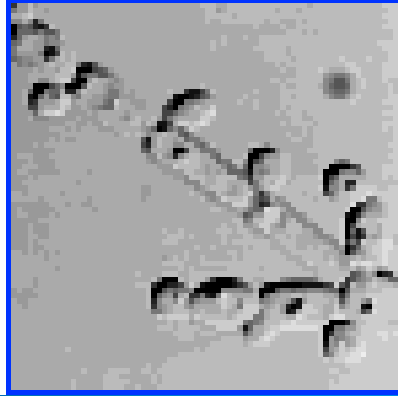
37°C

Hypa
Hyphes

37°C

Pseudohyphae
Pseudohyphes

Candida albicans

Identifikace:

- Sabouraudův glukózový agar – kvasinková fáze (oválné buňky, 3-8 μm), kolonie za 1-2 dny při 25–37°C
- *in vivo* – směs kvasinkových buněk, pseudomycelia a pravého mycelia
- po obarvení dle Grama: grampozitivní oválné pučící buňky

- ***Candida albicans*** – tvorba charakteristických klíčků (po 90–120 minutách inkubace v séru při 37°C)
- další identifikace: soupravy, testy fermentace a utilizace cukrů a zdrojů dusíku

Léčení:

- **lokální terapie** nystatinem, amfotericinem B, mikonazolem
- **vaginální kandidóza** – azolové deriváty, azolové poševní čípky u recidivujících případů

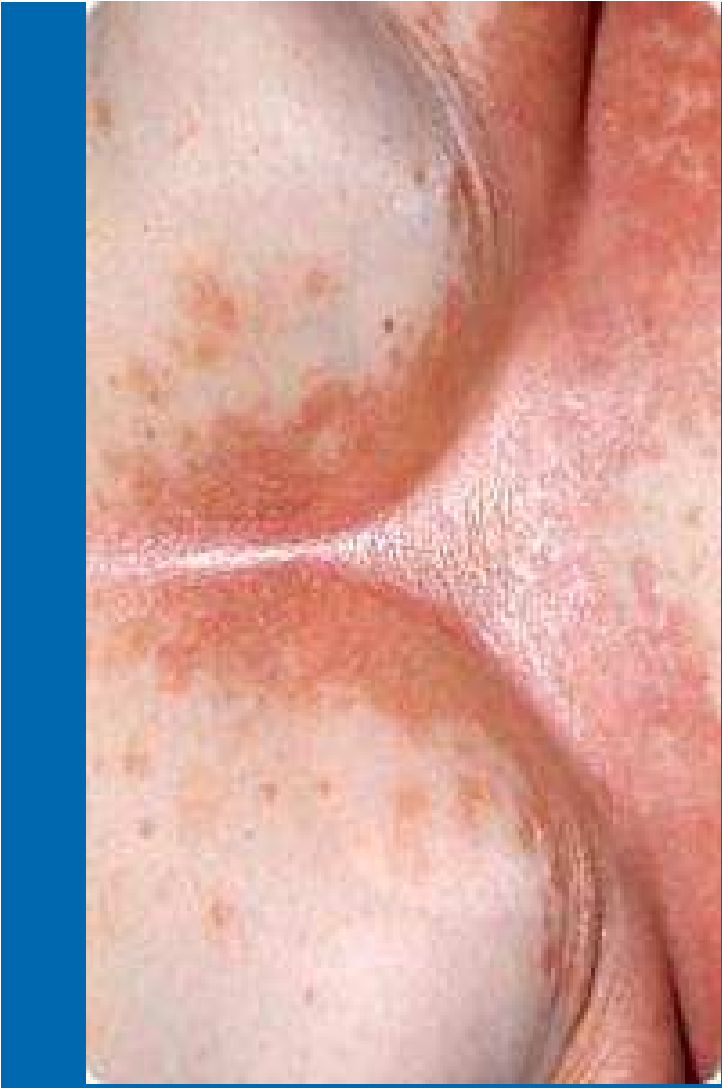
infekce sliznic:

- nejčastější povrchové kandidózy
- na sliznici ohraničené bílé skvrny, mohou splývat a vytvářet pseudomembrány (tvarohový vzhled)
- **infekce dutiny ústní:**
  - bukální sliznice (moučnivka), tvrdé patro, okolí bílých skvrn zarudlé
  - kojenci, staré osoby, osoby se sníženou imunitou (AIDS)
  - umělý chrup – infekce pod protézou

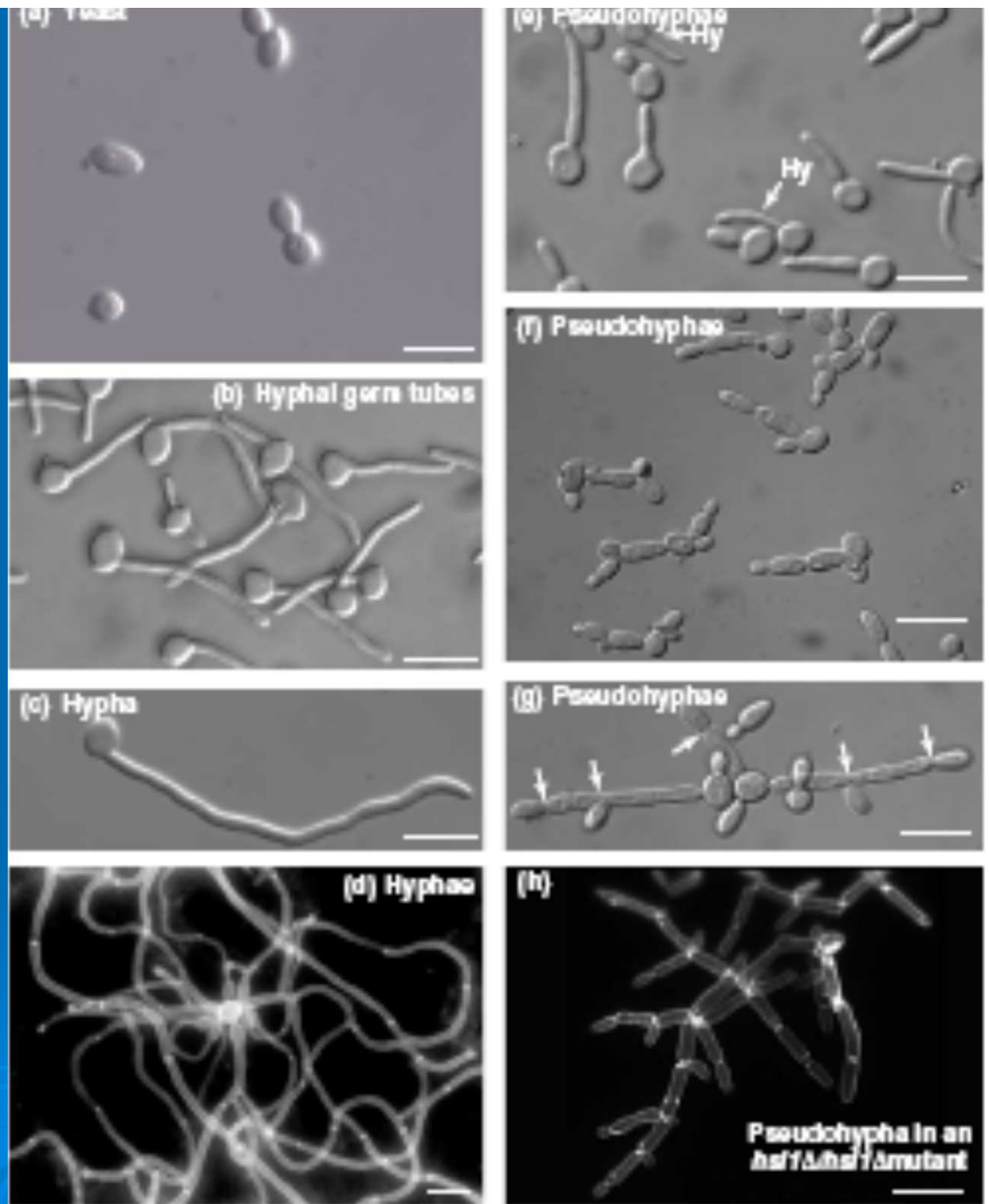
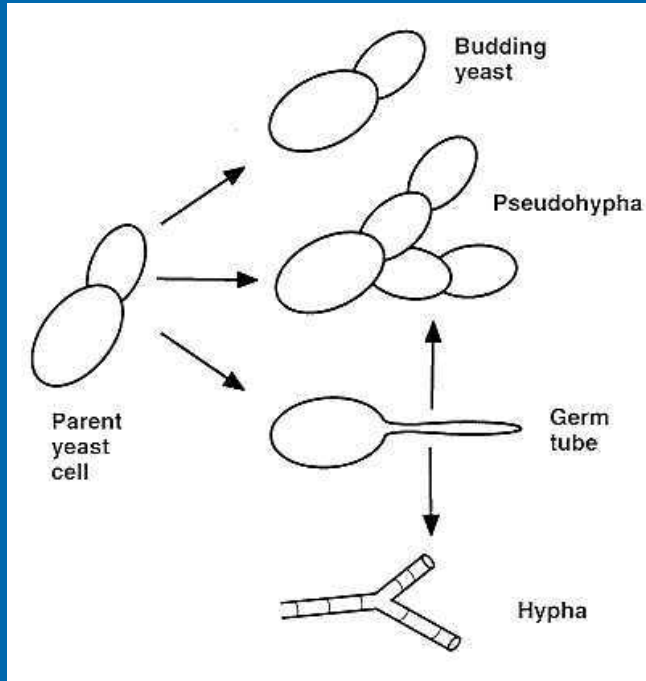

infekce kůže a nehtů:

- v tříslech, mezi prsty, v podpažní jamce, pod prsy (v místech vlhké zapářky)
- postižení nehtu a nehtového lůžka – při častém máčení rukou (ošetřovatelky, myčky nádobí)

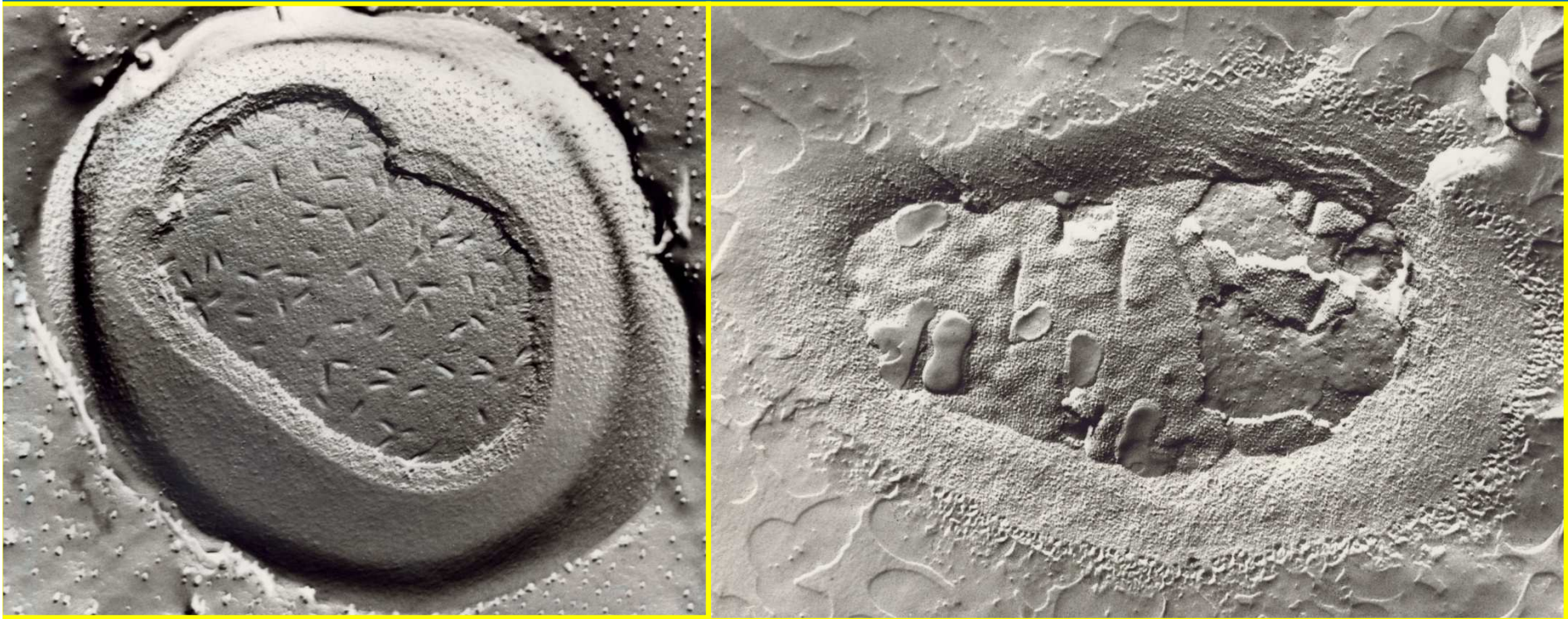

Candida albicans

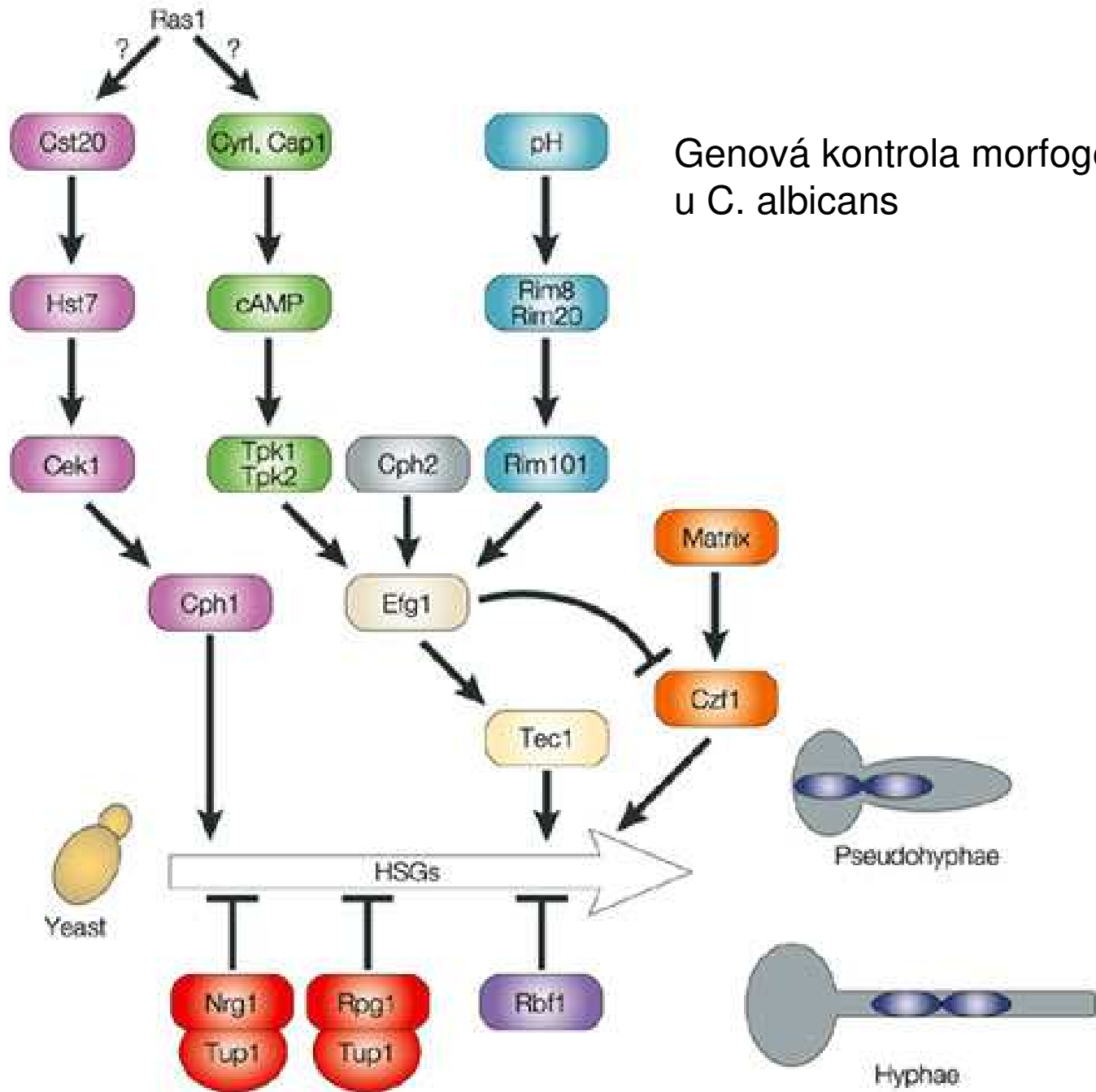

Candida albicans

studium vlivu antibiotika nystatinu na morfologii
plasmatické membrány

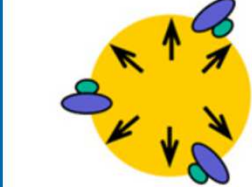
Genová kontrola morfogeneze u *C. albicans*

Role Ca^{++} v morfogenezi *Candida albicans*

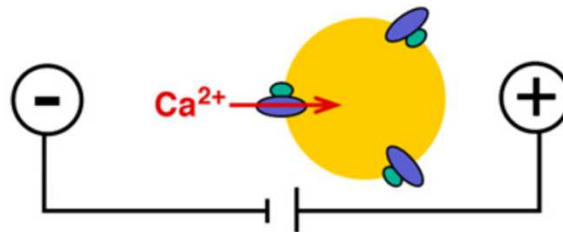
Localized Ca^{2+} -channel activation caused by localized changes in membrane potential or membrane stretch, results in calcium influx that directs polarized growth

A Galvanotropism

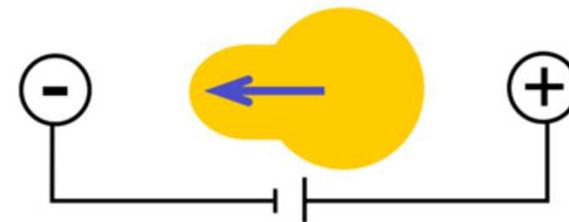
Mid1-Cch1p complex

No electric field.
Site of germ tube
emergence is random.

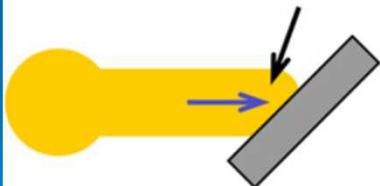
Electric field depolarizes membrane
at cathodal face, activating Cch1p.

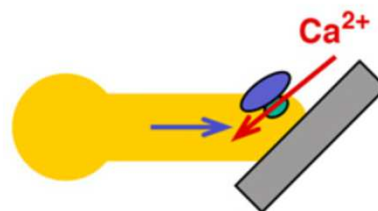
Localized Ca^{2+} influx via Cch1p
establishes axis of cell polarity.
Germ tube emergence is cathodal.

B Thigmotropism

Membrane stretch

Contact with a ridge
causes membrane stretch,
detected by Mid1p.

Calcium entry via
activated Mid1p.

Localized Ca^{2+} influx
redirects cell polarity machinery
to new growth axis.

Pityriasis versicolor

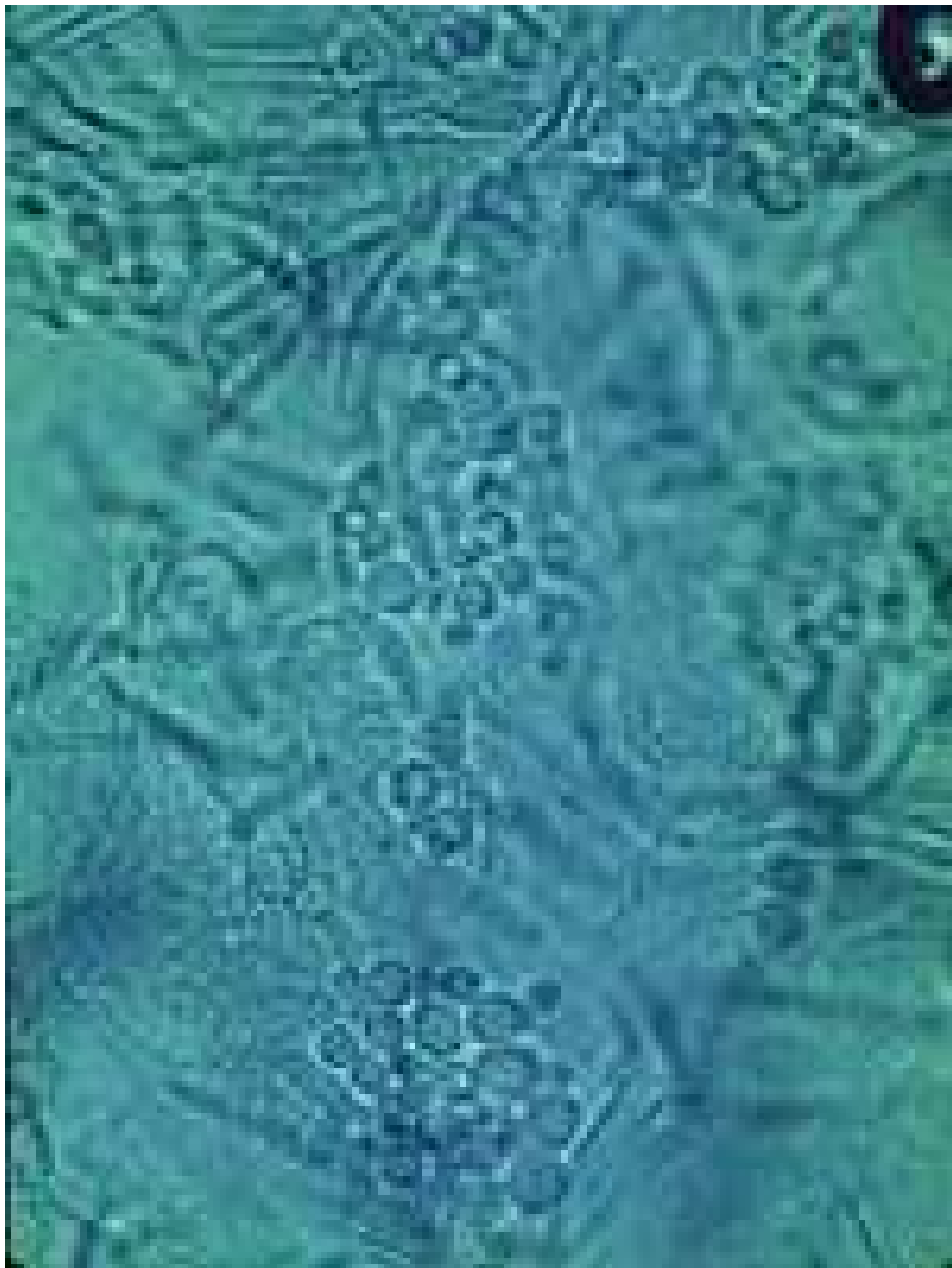
- chronická infekce způsobená lipofilní *Malassezia furfur*
- odbarvené skvrny na kůži

M. furfur

- běžný komenzál na kůži, většina infekcí je endogenní
- vyžaduje k růstu lipidy; monopolárně pučící (jediný rod)
- oválné lahvovité buňky, velikost 2-3 x 4-6 μm , při *pityriasis versicolor* kvasinkovité buňky s krátkými hyfami
- kultivace – speciální půdy s Tweenem nebo lipidy (37°C)
- podílí se na tvorbě lupů a seboroické dermatitidě

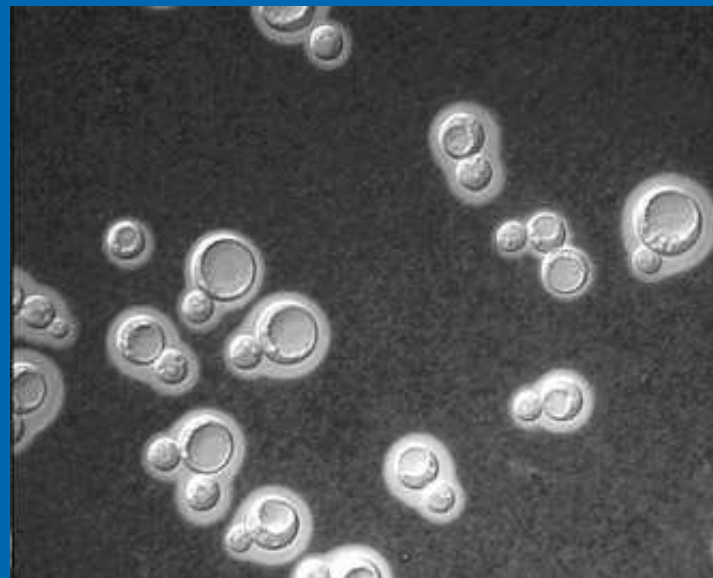
Systemové mykózy

Kryptokokóza:

- způsobuje ***Cryptococcus neoformans*** vytvářející hladké lesklé kolonie, kolem buněk silné pouzdro
- onemocnění CNS a plic
- sporadicky po celém světě, nejčastější u pacientů s AIDS (u 10%)
- prostředí – alkalické substráty bohaté na dusík

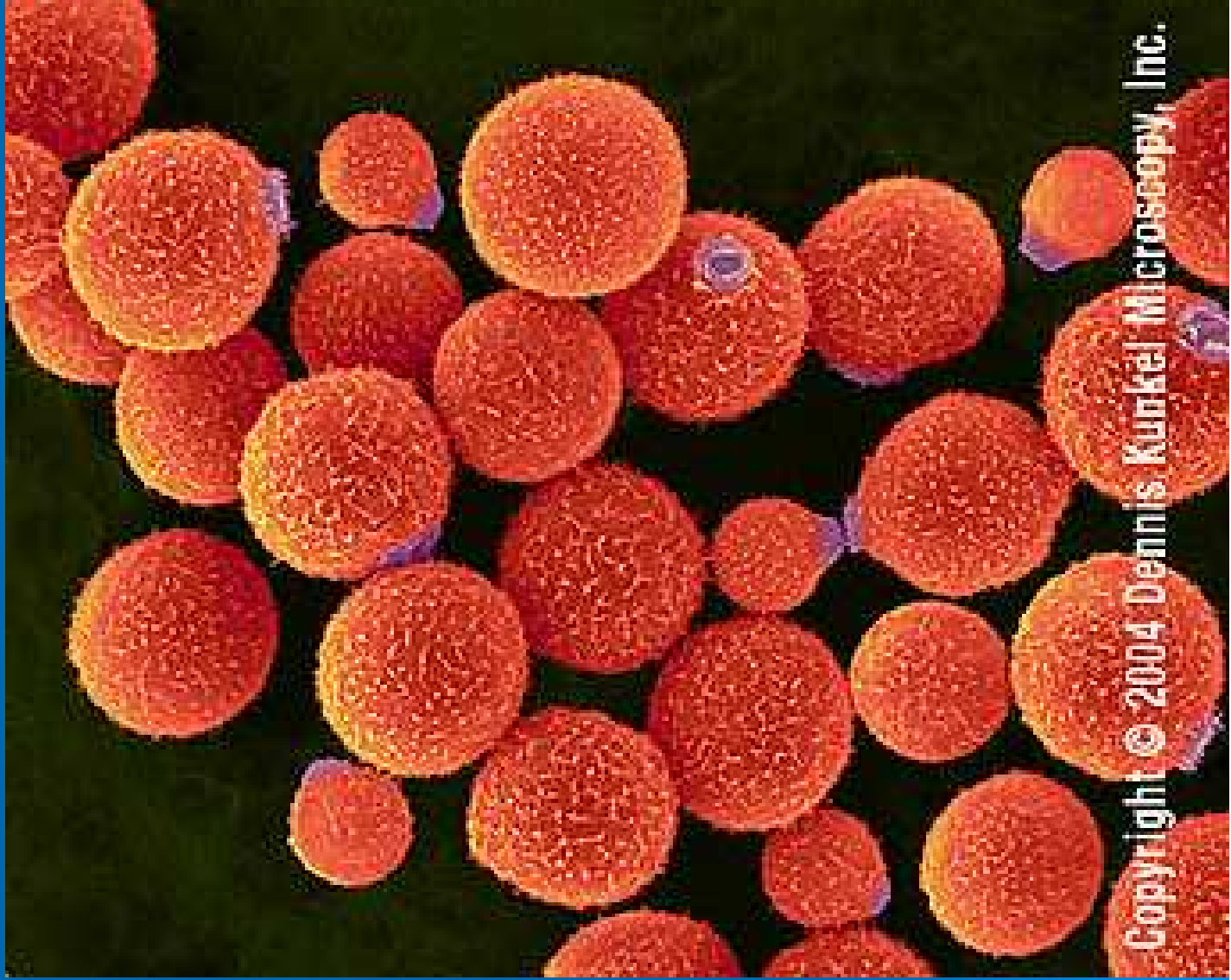

Kožní infekce

Fázový kontrast

Copyright © 2004 Dennis Kunkel Microscopy, Inc.

Průkaz:

mikroskopicky: v mozkomíšním moku a dalším klinickém materiálu - kulovité buňky 2–10 μm s mukopolysacharidovým **pouzdem** (až 60 % izolátů) – po smíšení mozkomíšního moku s tuší se pouzdro jeví jako jasný dvorec kolem buněk

kultivace: - na Sabouradově agaru při 25–30°C a 37°C za 2-3 dny

- smetanově bílé až žlutohnědé mukózní kolonie (neopouzdržené kmeny – suché)

- netvoří pseudomycelium ani mycelium

- nefermentuje cukry, silná produkce ureázy, asimilace inozitolu

Blastoschizomyces capitatus

(dříve *Trichosporon capitatum*)

- diseminované infekce
  - oslabení neutropeničtí pacienti se zhoubnými lymfomy
- asimilace pouze glukózy a galaktózy

Geotrichum candidum

- infekce u diabetiků,
imunosuprimovaných osob

Saccharomyces cerevisiae

- sepsy a plicní infekce
- izolace z 8,5 % vaginálních mykóz

Rhodotorula

- barevné kolonie (oranžové, červené)
- neasimuluje inositol

Dimorfní houby

vláknitá fáze

- většinou saprofytická (průnik přes kůži a sliznice)

kvasinková fáze

- infekční (hluboké infekce tkání a orgánů)
- **kvasinkový** růst podporují bohatější půdy (krevní agar) a teplota 35–37°C
- tvorba **hyf** – teplota 25–30°C

Příklady mykóz způsobených dimorfními kvasinkami

sporotrichosis

blastomycosis

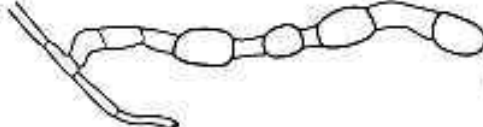
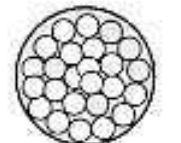
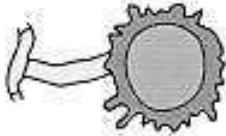
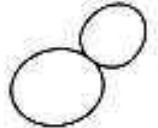
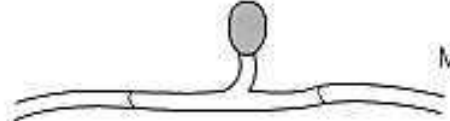

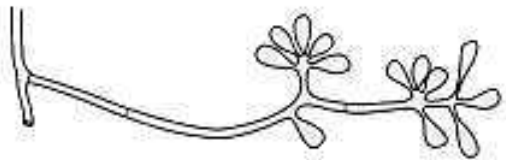
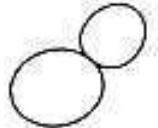
histoplasmosis

coccidioidomycosis

paracoccidioidomycosis

penicillosis

Dimorfní patogenní kvasinky

Fungus	In vitro (25° C)	In vivo (37° C)
<i>Blastomyces</i>	 Mold	 Yeast
<i>Coccidioides</i>	 Mold	 Spherule
<i>Histoplasma</i>	 Mold	 Yeast
<i>Paracoccidioides</i>	 Mold	 Yeast
<i>Sporothrix</i>	 Mold	 Yeast

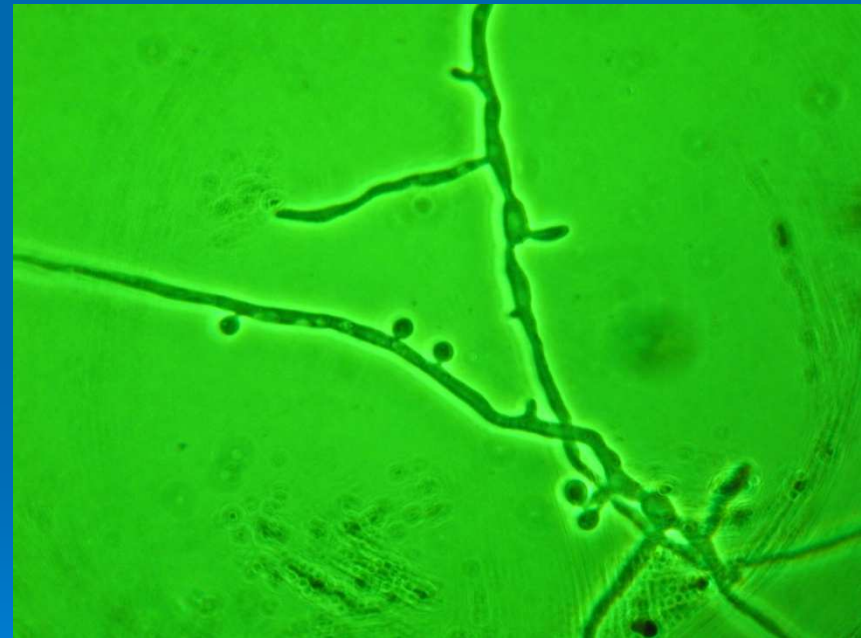
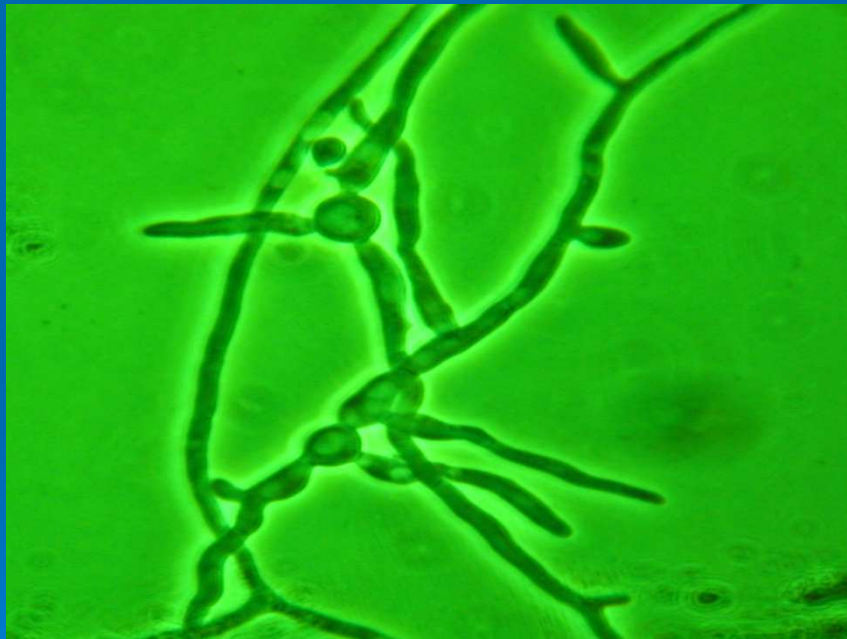
Blastomykóza, kokcidiomykzá, sporotrichóza etc.

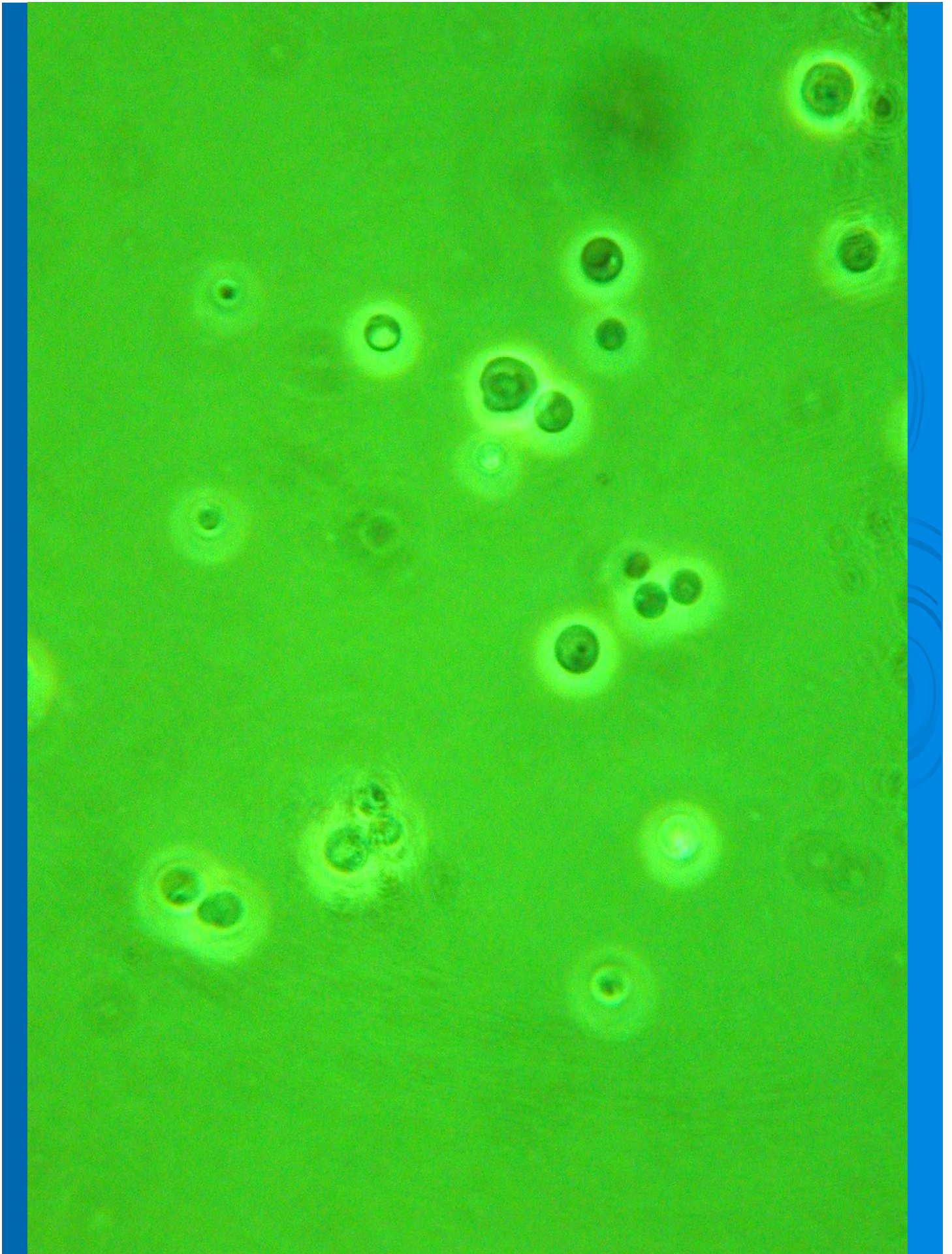

Kožní sporotrichóza

Sporothrix schenckii

buňky ve fázovém kontrastu – hyfy a konídie

Sporothrix schenckii

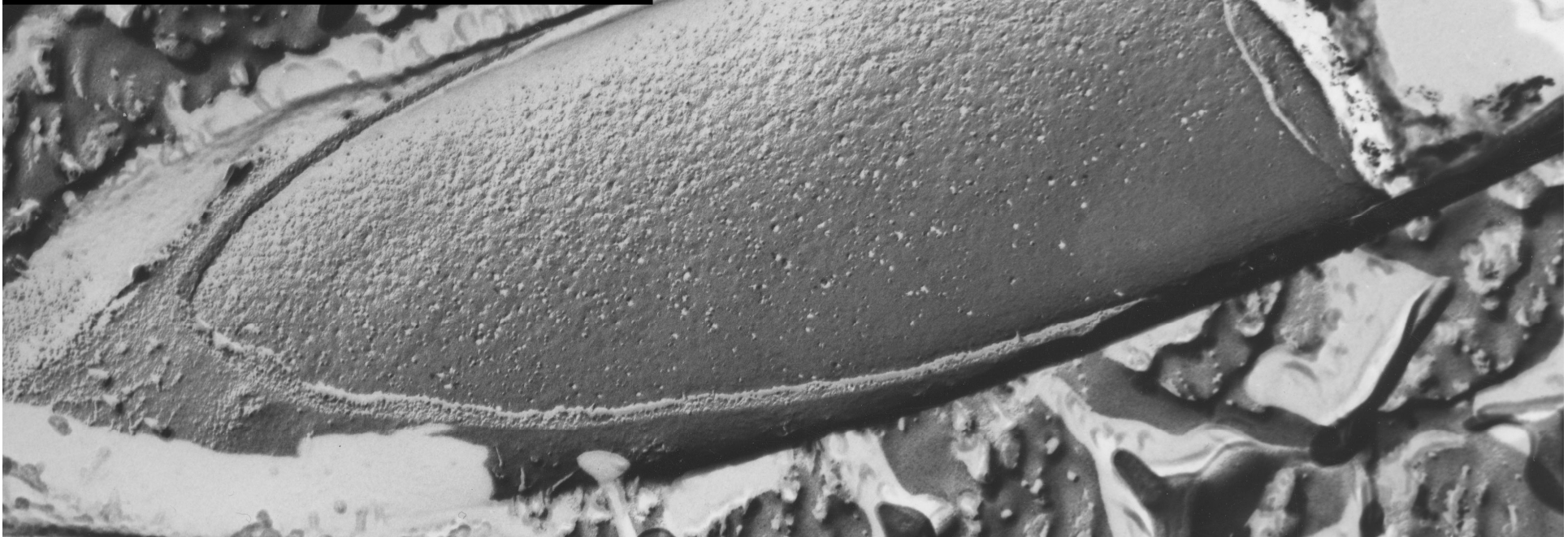
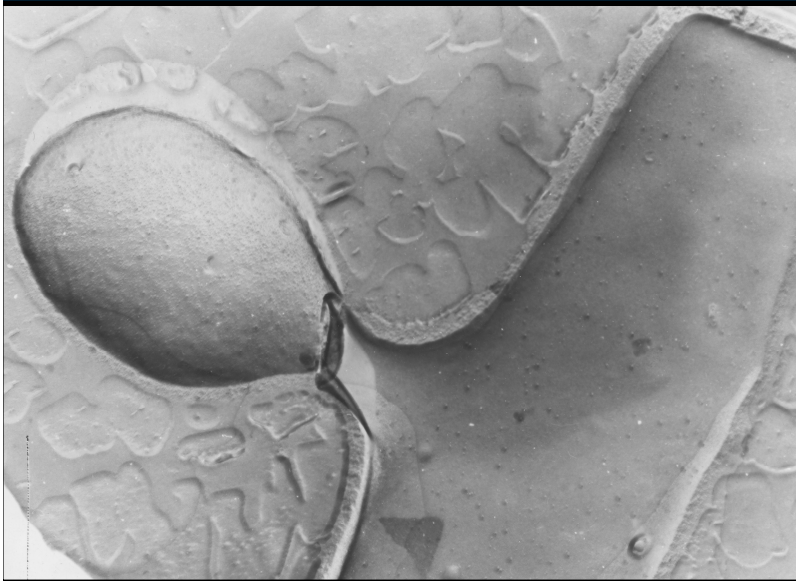
studie buněk freeze fracture technikou

Sporothrix schenckii

studie buněk freeze-fracture technikou

Blastomyces dermatitis

Image Courtesy of M. McGinnis
Copyright © 2000 Doctorfungus Corporation